

Jak motivovat ke studiu žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí?

DANIELA KRAMULOVÁ

Podle údajů portálu Infoabsolvent počty žáků a studentů odcházejících ze školy, aniž by získali kvalifikaci, postupně vzrůstají. Nejpočetnější skupinou jsou žáci ze znevýhodněného sociokulturního prostředí.

Právě s těmito klienty pracuje v Kadani a okolí zapsaný spolek Světlo Kadaň. Ve spolupráci s výchovnými či kariérovými poradci základních i středních škol (v Kadani se Střední školou technickou, gastronomickou a automobilní Chomutov – SŠTGA, středisko Kadaň) jeho pracovníci motivují žáky k dokončení ZŠ a k podání přihlášky na střední školu. Provázejí je i při středoškolském studiu a posléze jim pomáhají s hledáním zaměstnání.

Přestože snadná dostupnost vzdělávání v různých kategoriích oborů, které SŠTGA nabízí, umožňuje operativně reagovat na situaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, Ing. Ivana Müllerová, učitelka odborného výcviku ze střediska Kadaň, upozorňuje, že žáci z nepodněného rodinného prostředí přesto v průběhu studia odcházejí: „I pár měsíců před ukončením posledního ročníku. Pracovníci Světla Kadaň nám s nimi opravdu hodně pomáhají.“

Mentori v průběhu studia

Terénní pracovníci či mentori žáků po dohodě s pedagogy docházejí do školy. „Rolí mentora je vnímat klima ve třídě, pochopit probrané učivo, aby ho mohl procvičovat s klientem v rámci domácí přípravy. Pracuje s ním na budování vztahu se spolužáky a na vztahu žák–učitel. Vedeme klienty k dodržování školního řádu, ukazujeme jim modelové situace a snažíme se, aby se vcítili do role učitele. Při řešení nevhodného chování nacvičujeme rozhovory s učiteli i spolužáky. Díky této pomoci se žáci postupně učí přebírat odpovědnost za své činy,“ objasňuje koordinátorka Pavlína Holubová.

Velkým tématem jsou absence. O jejich řešení může třídní učitel se souhlasem rodiny i žáka požádat mentora. „Často žák do školy nepřijde, protože se bojí. Mentor s ním promluví, zjistí příčinu, pomůže s jejím odstraněním a žák začne znovu do školy chodit. Důvodem bývá stud, konflikt s učitelem, lenost. Žáci z nepodněného prostředí nemají vnitřní motivaci ke studiu a tyto překážky nechtějí sami překonávat,“ vysvětluje koordinátorka. „K docházce na praxi jsou častěji motivováni odměnou na produktivní činnost, větším problémem je absence v teoretické výuce, zejména koncem

týdne. Navrhli jsme pedagogům vyplácet odměnu za práci v pátek po poslední hodině teoretického vyučování.“ Opatření pomohlo – v pátek jsou třídy plné.

I drobný úspěch má smysl

Jako zásadní vidí Ing. Ivana Müllerová individuální přístup k žákům i styl komunikace s rodiči: „Učitelé jsou zvyklí, že po informaci o kázeňských nebo studijních problémech je rodina spíše podpoří. Snaží se, aby se dítě prospěchově zlepšilo, zajímá se o důvody absencí, hned je řeší. Pracovníci Světla nám ukázali, proč rodiny mnohých našich žáků takhle nefungují. Po kritice rodina dítě tlačí k tomu, aby do školy přestalo chodit, aby radši pomáhalo doma se sourozenci.“

Jaký přístup tedy pomáhá? „Důležité jsou pozitivní příklady. Žáci osobně znají vyučené kamarády, kteří mají lepší práci i výděly než ti nevyučení. Doma jim často říkají, že jsou a budou k ničemu – my se je snažíme motivovat pozitivně. Chválíme za každou drobnost. Necháváme je při práci zažívat úspěch. A samozřejmě je motivují peníze, povídají si o tom, kdo kolik vydělal. Velkou výhodou je podpora města Kadaň. Naši žáci se podílejí na městských zakázkách na obnovu a výzdobu města. Všichni tak mají na očích výsledky jejich práce,“ uzavírá Ing. Ivana Müllerová.

Z šetření potřeb škol v oblasti kariérového poradenství

V celé SŠ technické, gastronomické a automobilní Chomutov představuje kariérové poradenství včetně prevence předčasných odchodů významnou prioritu. Dotazníkové šetření, které proběhlo v rámci projektu Podpora krajského akčního plánování (P-KAP) v závěru roku 2018, ukázalo, že 67 % z 1 293 středních a vyšších odborných škol se prevencí a intervencemi v oblasti předčasných odchodů zabývá, nejčastěji v kraji Karlovarském (84 % škol), Ústeckém (79 %), Středočeském a Jihočeském (po 72 %). Problém nejčastěji řeší školy poskytující odborné vzdělání (SOU – 78 %, SOŠ – 72 %). 35 % škol pocituje absenci samostatné pozice kariérového poradce.

KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ

23 % z těch škol, které kariérového poradce mají, však uvádí, že vzdělání těchto pracovníků není dostačující. Dosavadní spolupráce pracovníků P-KAP se školami při plánování aktivit v oblasti kariérového poradenství ukazuje, že přetrvává uvažování o obsazení pozice pedagogem. I to může být jedním z důvodů nedostatečného vzdělání – učitelé se tématem dosud systematicky nezabývali. Slabinou bývá i skutečnost, že hlavní těžiště práce dotyčného je v jiné činnosti, na pozici kariérového poradce pak nemá potřebnou kapacitu. Pro žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí může být působení kantora v roli kariérového poradce problematické, zvláště pokud se s ním dříve setkávali při řešení svých studijních selhání či kázeňských přestupků. Zmíněné důvody se promítají do spolupráce škol s externími odborníky – koncem roku 2018 ji deklarovalo 46 % škol.

Ani odborník na slovo vzatý však veškerou agendu nezajistí. Na kariérovém poradenství by se měl podílet celý pedagogický sbor, kariérový poradce je iniciátorem

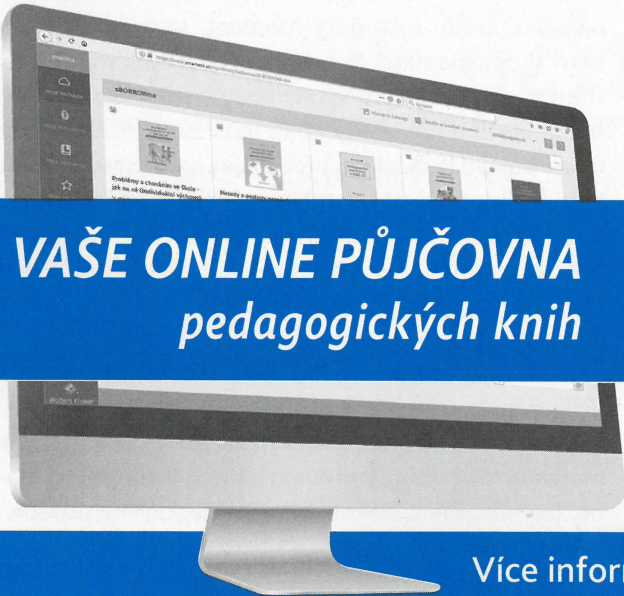
a koordinátorem jednotlivých aktivit, optimálně také odborným garantem tématu v celé jeho šíři. O práci se žáky ohroženými předčasným odchodem ze školy, resp. ze vzdělávání lze uvažovat i v kontextu inkluzivních opatření – např. ve spojení s průběžným monitorováním a ovlivňováním třídního a školního klimatu, v němž by se mělo výrazněji angažovat školní poradenské pracoviště. To vše může přispět k silnějšímu vnímání průřezovosti tématu a jeho prorůstání životem celé školy.

PhDr. Daniela Kramulová,
publicistka projektu P-KAP, Národní
pedagogický institut České republiky

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**VAŠE ONLINE PŮJČOVNA
pedagogických knih**

S novou službou si půjčíte balíček elektronických knih na celý rok.
Knihy budeme průběžně aktualizovat a balíček doplňovat o nové tituly.
S texty v knihách je možné aktivně pracovat a informace jednoduše a dle potřeby sdílet s kolegy.

Více informací: www.wolterskluwer.cz/sborrowna

Potřebujete radu odborníka?

Využijte naši bezplatnou poradenskou linku pro předplatitele.

Dotazy přijímáme písemnou formou na e-mail redakcers@rizeniskoly.cz

